

Forming a positive motivation, the teacher not only develops interest and responsible attitude to teaching in the primary school children, but also contributes to a desire to achieve high results, feel themselves a successful person.

Key words: *motivation, motive, learning motivation, cognitive interest, methods of stimulation, situation of success, junior schoolchildren.*

УДК 378.013

І. А. Стахова

Вінницький обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних працівників

ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖ

У статті розкрито теоретичні засади розвитку творчого потенціалу вчителя початкових класів та обґрунтовано акмеологічні підходи, які сприяють формуванню професійної креативності педагога. Визначено рівні творчого розвитку вчителя початкових класів та презентовано результати експериментального вивчення впливу соціальних Інтернет-мереж на творчий розвиток педагога в системі післядипломної освіти. Розкрито поняття соціальної Інтернет-мережі та її освітнього і творчого потенціалу, наведено електронні адреси сайтів, де вчитель початкових класів може знайти допомогу в розв'язанні різних педагогічних ситуацій, розвинути власну творчість у професійній діяльності.

Ключові слова: *творчість, креативність, творчий учитель, креативний розвиток, акмеологія, рівні творчого розвитку вчителя початкових класів, соціальні Інтернет-мережі, сайт учителя початкових класів.*

Постановка проблеми. Прагнення України до інтеграції в європейський освітній простір вимагає низки суттєвих змін. Модернізація навчально-виховного процесу сприяє формуванню та розвитку творчої особистості вчителя. В сучасних умовах педагог повинен володіти здатністю до творчого мислення та інноваційної діяльності, ухвалювати самостійні й нестандартні рішення, бути професійно компетентним. Європейські стандарти вимагають від українського вчителя готовності до застосування нових ідей, здатності постійно навчатися, бути в постійному творчому пошуку. Виконати це завдання може тільки креативний учитель, який здатен здійснювати творчу рефлексію, постійно прагне до самовдосконалення та саморозвитку, стимулюючи до цього своїх учнів. Одним із способів розвитку власних творчих здібностей для досягнення акмеологічної вершини у професійній діяльності та здатності відповідати європейським стандартам є користування соціальними Інтернет-мережами.

Аналіз актуальних досліджень. Питання розвитку творчих здібностей особистості системно вивчаються вітчизняними та зарубіжними дослідниками. Зокрема, загальні підходи до формування творчого потенціалу особистості досліджені у працях таких науковців, як В. Андрєєв, Л. Виготський, М. Волах, Дж. Гілфорд, В. Дружинін, О. Кульчицька, О. Матюшкін, В. Роменець, С. Рубінштейн; психолого-педагогічні аспекти

проблеми формування творчої особистості вчителя вивчають М. Гнатко, Д. Богоявленська, Г. Костюк, В. Моляко, Я. Пономарьов, В. Рибалка, К. Роджерс, Р. Семенова, С. Сисоєва, С. Шандрук та ін. Проблема зростання творчого потенціалу педагога неодноразово порушувалась у дослідженнях вітчизняних науковців (О. Акімова, І. Зязюн, Н. Кічук, В. Лозова, С. Сисоєва, Т. Сущенко, Г. Тарасенко та ін.). Збільшення ролі застосування комп'ютерно-орієнтованих технологій у навчально-виховному процесі й професійно-педагогічній діяльності педагога досліджують у своїх працях В. Биков, Р. Гуревич, А. Гуржій, Н. Клокар, А. Коломієць, Н. Морзе та ін. Потенціал соціальних сервісів і служб Інтернет-мережі під час навчання та професійного самовдосконалення вчителя аналізують такі науковці, як О. Білик, М. Бухаркіна, Є. Полат, С. Титова та ін. Результати їхніх досліджень засвідчують, що обмін досвідом на професійних форумах, створення власних блогів, професійних сторінок у соціальних мережах сприяють розвитку наукового світогляду вчителя, його творчому самовдосконаленню та формуванню індивідуальної педагогічної творчості.

Не зважаючи на значні здобутки дослідження різних аспектів творчого розвитку вчителя у професійній діяльності, ця проблема й сьогодні потребує поглибленого вивчення. Важливим дослідницьким аспектом залишається креативне зростання вчителя на тлі використання соціальних Інтернет-мереж.

Мета статті – презентація результатів експериментального вивчення впливу соціальних Інтернет-мереж на творчий розвиток учителя початкових класів у системі післядипломної освіти.

Виклад основного матеріалу. Ми виходимо з того, що творчий учитель – це особистість, яка характеризується високим рівнем педагогічної креативності, відповідним комплексом знань, умінь та навичок, які забезпечують його ефективну педагогічну діяльність із розвитку потенційних творчих можливостей учнів. Основу творчого стилю діяльності педагога становлять такі показники, як творча уява, креативність мислення, вміння взяти ініціативу, широта кругозору, комунікативність, гнучкість мислення, здатність до перетворень, методична компетентність тощо. На креативний розвиток учителя в будь-якій професійній діяльності впливають акмеологічні підходи (суб'єкт діяльності, життєдіяльності, операціонально-технологічний, зворотного зв'язку), які орієнтують особистість на постійний саморозвиток, що відповідає вимогам часу, спрямованим на необхідність досягнення найвищих результатів у творчій діяльності вчителя.

В Українському педагогічному словнику С. Гончаренка дається таке тлумачення творчості: «це оригінальний і високоефективний підхід учителя до навчально-виховних завдань, збагачення теорії і практики виховання та навчання» [1, 326]. Продуктом творчого педагогічного пошуку можуть бути нові навчальні технології, оригінальні виховні ідеї, форми й методи

виховання, нестандартні підходи в управлінні навчально-виховним процесом. Головну роль у творчості вчителя, на думку В. Моляко, відіграють особистісні риси (когнітивна обдарованість, чутливість до проблем, незалежність у невизначених і складних ситуаціях) [2, 36]. Психологічний словник трактує «творчість» як здатність продукувати незвичайні ідеї, відхилятися від традиційних схем мислення, швидко вирішувати проблемні ситуації [5, 418].

На основі наукових праць С. Сисоєвої, а також у процесі самостійної дослідницької роботи ми виокремили високий, достатній та низький рівні творчого розвитку педагога.

- *Високий рівень* передбачає вирішення вчителем педагогічної проблеми на принципово нових засадах, відрізняється новизною, оригінальністю, високою продуктивністю педагогічної діяльності. Педагог, який знаходиться на високому рівні розвитку творчих здібностей, вміє критично осмислювати здобуту інформацію, володіє вміннями й навичками саморозвитку, самоаналізу, самоконтролю та самооцінки.

- Вчитель, для якого характерний *достатній рівень* творчого розвитку, здатний вправно працювати в царині розгортання освітніх процесів, будувати розвивальні педагогічні ситуації, самостійно набувати необхідних для професійної діяльності знань, умінь і навичок; такий учитель є реальним суб'єктом педагогічної діяльності.

- Для *низького* рівня творчого розвитку педагога характерним є здійснення педагогічної діяльності на основі традиційних методик, такий педагог не має вираженої особистісної позиції та демонструє нерозвиненість творчої уяви, фантазії, критичного мислення.

Одним із шляхів творчого саморозвитку вчителя, на нашу думку, є соціальні Інтернет-мережі. Соціальна мережа – це структура, за допомогою якої люди здійснюють зв'язок між собою, а також відбувається групування за специфічними інтересами. Завдання такого сайту полягає в тому, щоб забезпечити користувачів усіма можливим шляхами для взаємодії один з одним – відео, чати, зображення, музика, блоги тощо. Феномен успіху соціальних мереж полягає в тому, що інтернетизація світу, а особливо України, продовжується стрімкими темпами [4, 9]. Особливо цікаві в цьому плані тематичні соціальні мережі, наприклад, форуми для вчителів початкових класів, де педагоги можуть обмінюватися досвідом, запитувати порад у колег, спілкуватися на педагогічні теми. Необов'язковим у такому виді спілкування вказувати своє прізвище та ім'я, можна скористатися «ніками» або «смайлами».

Вимірювання творчого потенціалу вчителя школи I ступеня здійснювалось на базі курсової перепідготовки вчителів початкових класів Вінницького обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників. Респондентами в нашому дослідженні стали 56 педагогів з

досвідом роботи, орієнтовно, 15 років, яких ми поділили на контрольну (КГ) та експериментальну (ЕГ) групи (по 28 учителів у кожній). На початку експерименту вчителям було запропоновано створити мультимедійну презентацію власного педагогічного досвіду. Характерним для більшості презентацій стало представлення особистих даних педагога, педагогічного кредо (найчастіше вислів відомого педагога без власної інтерпретації цих слів), коротка довідка про наукову, навчальну та виховну роботу, перерахування отриманих нагород, відсутність гіперпосилань. У своїх роботах більшість учителів (72 %) епізодично, але все ж таки виявляли особистісний підхід до виконання завдання, 24 % учасників експерименту зверталися до метафоричних форм презентації власного педагогічного кредо. Виокремилась частка робіт (18 %), які вразили своєю новизною та оригінальністю – вчителі представили власні форми роботи з дітьми, використання різноманітних педагогічних технологій у навчально-виховному процесі, роботу над науковою проблемою та її результати.

Загалом, у ході експерименту було встановлено, що більшість учителів початкових класів загальноосвітніх шкіл Вінниччини мають достатній рівень творчого розвитку (65 % – контрольна група, 63 % – експериментальна група), високий рівень творчого розвитку характерний 20 % учителів обох груп, а низький – 15 % педагогів КГ та 17 % ЕГ. Як бачимо, на початковій стадії експерименту творчі показники педагогів обох груп знаходилися, майже, на однаковому рівні.

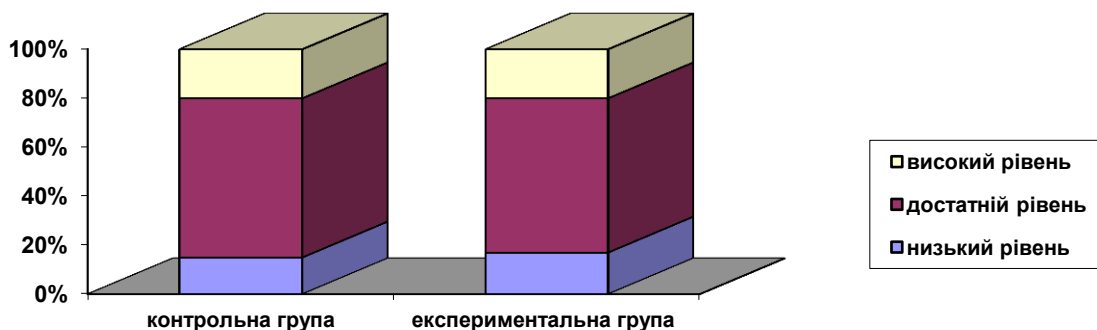

Рис.1. Рівні творчого розвитку педагогів у професійній діяльності під час використання соціальних Інтернет-мереж (на початку експерименту)

У ході дослідно-експериментальної роботи ми запропонували педагогам обмінятися досвідом на форумі вчителів початкових класів, ознайомитися із сайтами провідних учителів початкових класів (<http://classmy.at.ua>, <http://educat.at.ua/>, <http://percha-shodunka.ucoz.ru/>, <http://konserg.ucoz.ua/>), залишивши свої коментарі. Нами брались до уваги групи «вчителі початкових класів» та «для вчителів початкових класів» у соціальній мережі в Vkontakte.ru, де були представлені різні методичні матеріали на допомогу педагогові. Були складені і запропоновані вчителям

списки сайтів, що допомагають учителю початкових класів у повсякденній фаховій діяльності (ВЕБ-сторінка журналу «Початкова школа» <http://www.pochatkova-shkola.net/>, центр творчих ініціатив «Клевер» <http://uclever.com/>, центр навчально-методичної літератури <http://cnml.com.ua/index.php?cat=38>, уроки для першокласників <http://school.xvatit.com/index.php?title>, уроки для вчителів та учнів 2-х класів <http://school.xvatit.com/index.php?title>, уроки та навчальні матеріали для вчителів та учнів 3-х класів <http://school.xvatit.com/index.php?title>, методичні розробки уроків та тексти підручників з усіх предметів для 4-х класів <http://school.xvatit.com/index.php?title>).

На завершення експерименту ми запропонували вчителям скласти професійне мультимедійне портфоліо навчального закладу, в якому вони працюють. За отриманими результатами, внаслідок проведеної роботи виявлено зростання творчого потенціалу педагогів (рис. 2). Зокрема, високий рівень творчого розвитку вчителів у контрольній групі сягнув 23 %, а в експериментальній – 27 %. Як і раніше, домінував достатній рівень з показниками 67 % у КГ і 69 % у ЕГ. Значно зменшились показники низького рівня (у контрольній групі він властивий 10 % педагогів, а в експериментальній – 4 %).

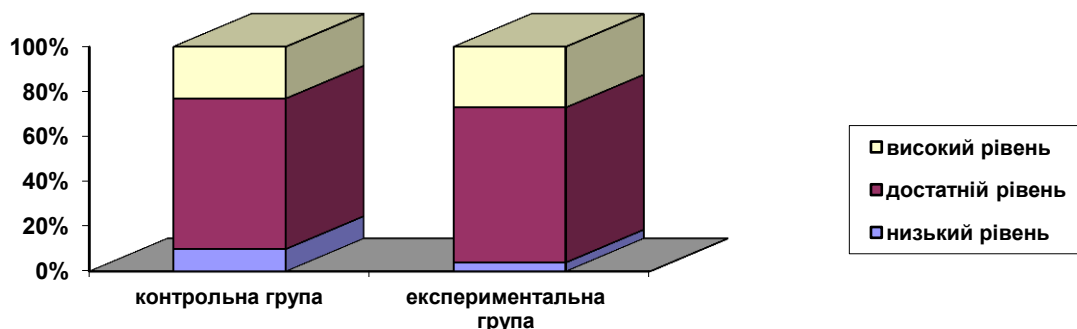

Рис.2. Рівні творчого розвитку педагогів у професійній діяльності під час використання соціальних Інтернет-мереж (на кінець експерименту)

Аналіз отриманих результатів дозволяє стверджувати, що використання соціальних Інтернет-мереж сприяє творчому розвитку педагога завдяки розширенню можливостей самостійно підвищувати свою кваліфікацію на основі інформації, що міститься в мережі; використанню на уроках і позакласних заходах методичних і дидактичних матеріалів, наявних у мережі; тестуванню школярів на основі контрольно-оцінювальних програм, що зберігаються в мережі; участі в заочних конференціях і конкурсах; створенню власного сайту вчителя.

Висновки. Творчий педагог – це креативна особистість, яка внаслідок впливу зовнішніх факторів набула необхідних для актуалізації власного творчого потенціалу додаткових мотивів, особистісних утворень,

здібностей, що сприяють досягненню творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності. Одним зі шляхів розвитку творчої особистості вчителя є використання соціальних Інтернет-мереж. Відстеживши позитивну динаміку всіх показників творчого розвитку педагога в ході експериментального дослідження, констатуємо: збільшилася кількість учителів (на 7 %), що мають високий рівень та достатній (на 6 %) рівень. Значно зменшився (на 13 %) низький рівень розвитку творчого потенціалу педагогів, що вказує на розширення педагогічного кругозору, розвитку творчої уяви, креативності та гнучкості мислення, здатності до особистісного самотворення вчителя. Нами поданий перелік Інтернет-мереж, користування якими сприятиме творчому розвитку педагога, розширенню панорамності його мислення, постійному пошукові оптимальних і оригінальних вирішень поставлених завдань, виробленню творчого стилю діяльності, розвитку креативності, прагненню до постійного самовдосконалення.

Перспективи подальших наукових розвідок. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми творчого розвитку вчителя початкових класів. Перспективними можуть бути дослідження психолого-педагогічних умов розвитку креативності педагога школи I ступеня в системі неперервної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 2011. – 376 с.
2. Моляко В. О. Методологічні та теоретичні проблеми дослідження творчої діяльності // Стратегії творчої діяльності: школа В. О. Моляко / за загальною редакцією В. О. Моляко. – К. : Освіта України, 2008. – С. 7–51.
3. Сисоева С. О. Основи педагогічної творчості : навч. посібник [для студ. ВНЗ] / С. О. Сисоева ; КДПІ ім. М. П. Драгоманова ; Ін-т системних досліджень освіти МОН України. – К. : Фірма – «ВИПОЛ», 1994. – 112 с.
4. Несторенко О. В. Інформаційне суспільство і масова інформаційна просвіта / О. В. Несторенко // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2004. – № 4. – С. 5–11.
5. Шапар В. Психологічний словник / В. Шапар. – Харків : Прапор, 2004. – 639 с.

РЕЗЮМЕ

Стахова И. А. Творческое развитие учителей начальных классов средствами использования социальной Интернет-сети.

В статье раскрыты теоретические основы развития творческого потенциала учителя начальных классов и обоснованы акмеологические подходы, способствующие формированию профессиональной креативности педагога. Определены уровни творческого развития учителя начальных классов и представлены результаты экспериментального изучения влияния социальных Интернет-сетей на творческое развитие педагога в системе последипломного образования. Раскрыто понятие социальной Интернет-сети и её образовательного и творческого потенциала, собраны электронные адреса сайтов, где учитель начальных классов может найти помощь в решении различных педагогических ситуаций, развивая собственное творчество в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: творчество, креативность, творческий учитель, креативное развитие, акмеология, уровни творческого развития учителя начальных классов, социальные Интернет-сети, сайт учителя начальных классов.

SUMMARY

Stahova I. Creative development of a primary school teacher by means of social network internet use.

The article describes the theoretical basis of creative potential of the teachers. Creativity is considered as factor in the success of creative development and self-identity of a teacher in the process of continuous pedagogical education. We defined, that creative teacher is a person who has high level of pedagogical creativity, knowledge and skills that ensure his effective educational activities and develop the potential creative possibilities of pupils. The basis of the creative style of the teacher are such indicators as imagination, creativity, thinking, the ability to take initiative, open-mindedness, communicative, flexible thinking, the ability to change, methodological competence and others.

The levels (high, enough, low) of creative development of a primary school teacher are identified and their characteristics are described. In the article the results of experimental study of influence of social Internet network are presented on creative development of a primary school teacher in the system of continuous pedagogical education. We have determined that the use of social Internet networks in professional activities of a primary school teacher intensively develop creativity. Acmeological basis of these creative approaches to creative teacher development are grounded. One way of creative self-development of a teacher is a social online network. Social Network is a structure based on human relations or shared interests through a network of people engaged in contact with each other and grouping by specific interests. Email addresses are sites where a primary school teacher can help find and develop creativity in professional activities. The article presents the sites, forums for teachers of primary school, where teachers can share experiences, ask advice from colleagues, and communicate on educational topics. The methods of creative potential formation of primary school teachers by means of the use of the social Internet network are proposed. We defined that continuous use of social networks of the Internet promotes breadth of teacher thinking, constant search for optimal solutions and original tasks, making creative style of thinking, the development of creativity, imagination developed, always striving to achieve effective results and continuous improvement. The use of Internet resources in professional activities can not only help teachers find a rational way out of any educational situation, but also offers the highest form of human behavior – creativity, which is a universal prerequisite for acquiring spiritual integrity means to discover the essential powers of the individual.

Key words: creation, creativity, creative teacher, creative development, acmeology, levels of creative development of a primary school teacher, social Internet network, site of a primary school teacher.